

Edebo kyrka, vattenavledning

Edebo kyrka, Edebo socken, Norrtälje kommun, Uppland

Tomas Ekman

ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2016:78

ARKEOLOGISK KONTROLL

Edebo kyrka, vattenavledning

Edebo kyrka, Edebo socken, Norrtälje kommun, Uppland

Tomas Ekman

Lst dnr 43111-37465-2016

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB
Drottninggatan 11, 702 10 Örebro
Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se
arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

© 2017 Arkeologgruppen AB

Arkeologgruppen rapport 2016:78

Författare Tomas Ekman

Grafisk form Nina Balknäs@Högtorps Diverse

Omslagsfoto Norr om kyrkan, innan schaktning.
Foto taget av Arkeologgruppen AB.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Dnr R50223371_160001

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Inledning	5
Bakgrund och kulturmiljö	5
Syfte	6
Metod och genomförande.....	7
Resultat	9
Tolkning och utvärdering	9
Referenser	10
Tekniska och administrativa uppgifter.....	11
Bilagor	12

Bilaga 1. Schakttabell

Figur 1. Karta över trakten kring Edebo med den aktuella undersökningsplatsen markerad med en svart ring.

Sammanfattning

Arkeologgruppen genomförde under november 2016 en arkeologisk kontroll vid Edebo kyrka, Edebo socken, Norrtälje kommun, Uppland. Kontrollen föranleddes av åtgärder för att förbättra vattenavledningen på kyrkobyggnadens norra sida. I detta syfte grävdes ett cirka 15 meter långt schakt, 0,5–0,6 meter brett och 0,5 meter djupt. Schaktet innehöll enbart matjord och utfyllnadslager av blandad karaktär.

Inledning

Med anledning av att Häverö-Edebo-Singö församling planerat schaktning för att få en förbättrad vattenavledning vid Edebo kyrka genomförde Arkeologgruppen AB en arkeologisk kontroll under november 2016. Beslut i ärendet fattade av Länsstyrelsen i Stockholms län. Arbetet bekostades av Häverö-Edebo-Singö församling.

Bakgrund och kulturmiljö

Edebo kyrka är ett gott exempel på de medeltida roslagskyrkorna med gråsten som huvudsakligt byggnadsmaterial. Den nuvarande kyrkobyggnaden har på konsthistoriska grunder daterats till 1470-talet (Asplund m fl:826). Den har dock haft en föregångare som förmodas ha varit av trä. Den antas då ha haft en sakristia av sten av vilken delar finns kvar i dagens sakristia, som ges en föreslagen datering till tidigt 1200-tal. En annan hållpunkt ges genom en präst i Edebo som nämns som en mottagare av ett mirakel utfört av Sankt Erik. Detta ska ha skett år 1293 (Asplund m fl:809).

Kyrkobyggnadens mest framträdande inslag finns innanför dess portar. I stort sett alla vägg- och takytor är täckta av kalkmålningar. Dessa är ovanligt välbevarade då de till stor del aldrig varit övermålade eller -putsade. Målningarna i Edebo tillhör ett sent skede inom den medeltida kyrkokonsten och brukar dateras till cirka år 1515.

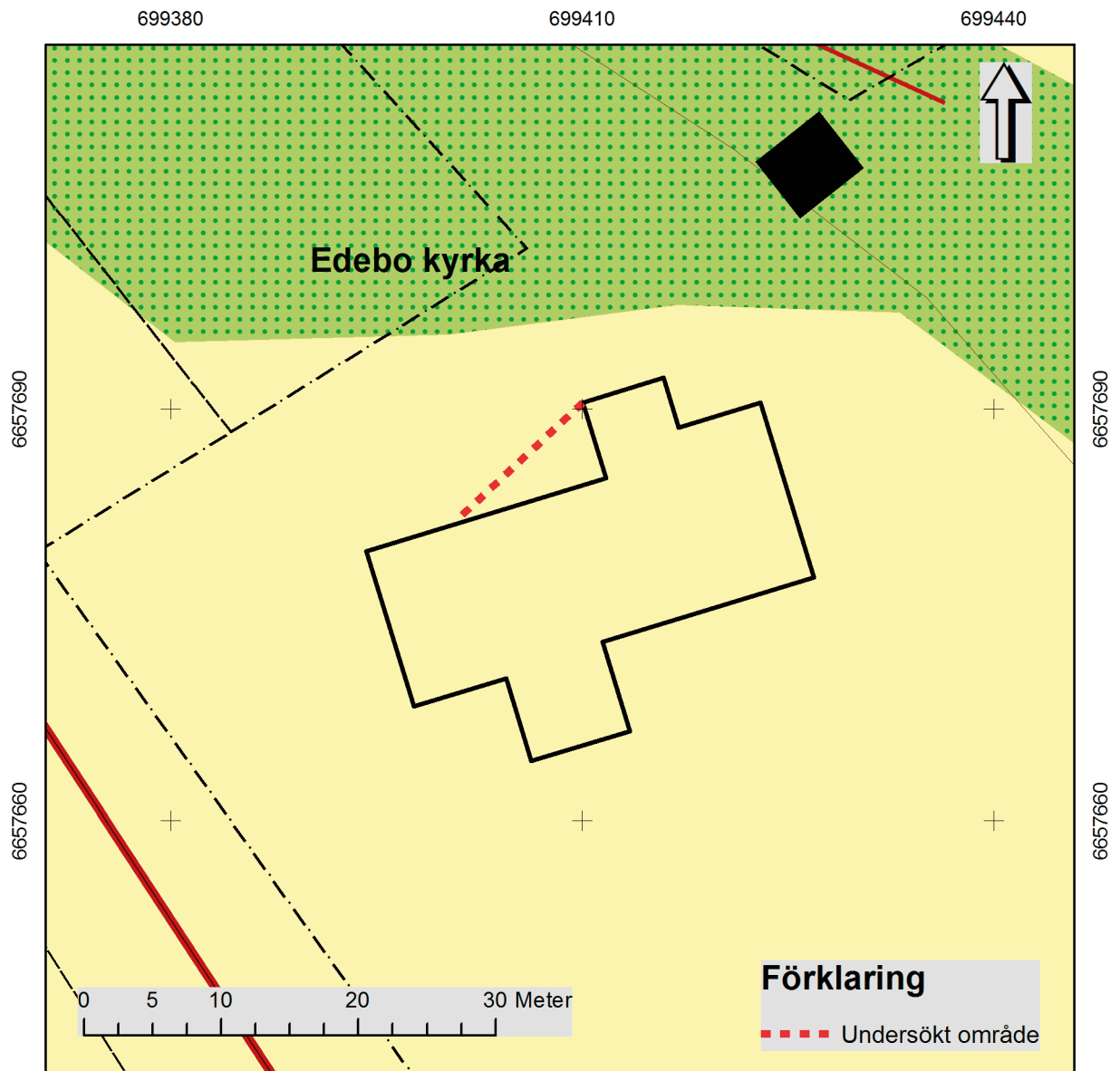
Det nu aktuella ingreppet skulle göras på kyrkans norrsida. Det rörde sig om ett cirka 15 meter långt schakt mellan sakristians nordvästra hörn och ett befintligt stuprör på kyrkobyggnadens norra sida, cirka 6 meter från dess nordvästra hörn. Området mellan kyrkobyggnaden och den norra kyrkogårdsmuren ligger idag som en gräsyta. I vilken mån den använts för begravingar i äldre tid är inte känt. Nära muren byggdes under 1780-talet det så kallade Engelcrantzska gravkorset, i övrigt är inga byggnader kända från den här delen av kyrkogården.

Figur 2. Utdrag ur Fastighetskartan med det aktuella området markerat. Skala 1:6 000.

Syfte

Syftet var enligt Länsstyrelsens anvisningar att kontrollera om tidigare icke kända fornlämningar berördes av det planerade arbetet.

Figur 3. Plan som visar schaktets placering norr om kyrkan. Skala 1:500.

Metod och genomförande

Schaktet grävdes med en mindre traktorgrävare försedd med en 0,5 meter bred skopa. Grävningen gjordes skiktvis ned till avsedd nivå på cirka 0,5 meter. Schaktet fotodokumenterades och beskrevs.

Figur 4. Schaktning pågår. Foto taget av Arkeologgruppen AB.

Resultat

Närmast sakristian rensades befintlig dränering fram, till vilken den nu aktuella skulle anslutas. Där fanns ett par enklare elkablar. I övrigt framkom i schaktet matjord till cirka 0,15 meters djup. Därefter fanns enbart utfyllnad av grus och sand, uppblandat med matjord samt en del tegelkross och kalkbruk. Inga spår märktes av eventuella förstörda gravar.

Tolkning och utvärdering

Det nu aktuella projektet berörde inga fornlämningar eller äldre konstruktioner. Då schaktdjupet endast var cirka 0,5 meter djupt kan följaktligen inga generella slutledningar dras av resultatet. Äldre lämningar kan med andra ord finnas på ett större djup.

Referenser

Tryckta källor

Asplund, K., Bohrn, E. & Curman, S. 1956. *Sveriges kyrkor*. Band II, häfte 5, Frösåkers härad, södra delen, s 807-906.

Tekniska och administrativa uppgifter

Landskap	Uppland
Län	Stockholm
Kommun	Norrtälje
Socken	Edebo
Fastighet	Edebo kyrka
Fornlämningsnummer	—

Projektledning	Tomas Ekman
Personal	Tomas Ekman

Undersökningstid	2016-11-17
Undersökt yta	15 löpmeter

Länsstyrelsens diarienummer
43111-37465-2016

Arkeologgruppens projektnummer
2016_103

Arkiv

Arkivmaterial förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Digitalt arkiv

Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd

Inga fynd omhändertogs.

Bilagor

Bilaga 1. Schakttabell

Samtliga angivelser i meter

Nr	Längd	Bredd	Djup	Innehåll
1	15	0,5–0,6	0,5	0,15 meter matjord, därunder uppfyllt med en blandning av matjord, sand och grus. Inslag av tegelkross och kalkbruk.

